

Társadalmi szervezetek a szocialista demokrácia rendszerében II.

3. Előző számunkban rámutattunk arra, hogy a társadalmi szervezetek alanyai és tárgyai is egyben a társadalmi haladásból fakadó minőségi átalakulásnak. E folyamat első és alapvető vonása a párt vezető szerepének magas fokú minőségi megnyilvánulása a demokrácia rendszerében általában s az egyes társadalmi szervezetek működésében különösen. Társadalmunkban a párt vezető szerepét indokolja és igazolja, nyilvánvalóan és fellebbezhetetlenül megalapozza a párt következetessége, határozottsága és képessége, amellyel a forradalmi átalakulás minden szakaszában tevékenykedett és tevékenykedik, s az a mód, ahogyan viszonyul e folyamat minden egyes alkotóeleméhez. Ha a pártra háruló társadalmi szerepet és felelősséget értékelő módon elemezzük, látnunk kell, hogy társadalmunk egyetlen jellemzője sem vizsgálható meg a párt előremutató tervezésétől és gyakorlati tevékenységétől elvonatkoztatva. Határozatai a kitűzött célok állandó, megbízható és meggyőző próbaköveinek, biztosítékainak bizonyultak, ugyanakkor az eltökéltség, amellyel a kitűzött célok valóra váltásáért küzd, valamint a nép sorsának alakításában elért nagy eredmények egybevetése messzemenően igazolja a szavak és a tettek egységét. Mindez meghatározza társadalomvezetői státusát és szerepét, s igazolja hozzáértését és elhivatottságát az ország és a nép történelmének alakításában.

„A szocialista építés során főhalmazott tapasztalat igazolja — mutatott rá Nicolae Ceaușescu elvtárs a művelődési dolgozók 1971 júliusában tartott országos munkatanácskozásán —, hogy a párt vezetése nélkül nem lehet létrehozni az új társadalmat, hogy ez elképzelhetetlen olyan élcsapat nélkül, amely világos, marxista—leninista ideológiával van fölfegyverkezve, olyan ideológiával, amely az emberi társadalom forradalmi átalakulását célozza. Eppen ezért minden figyelmünket a pártnak és vezető szerepének erősítésére fordítjuk ma és a jövőben is, hogy minden pártszerv és -szervezet, valamennyi párttag méltó módon feleljen meg küldetésének és a nép, a munkásosztály, a szocialista nemzetünk iránt érzett kötelességének.”

Folytassuk az elemzést. Mi határozza meg szocialista demokráciánk rendszerén belül a társadalmi szervezetek szervezeti és működési struktúrájának dinamizmusát? Nem más, mint ama sajátos feladatkör állandósága, mondhatni megállapodottsága, amely érvényes minden egyes társadalmi szervezetre és egész rendszerükre, s megfélel jellegeteknek, fölépítésüknek, valamint rendeltetésük céljának. Pártunk elgondolása szerint a társadalmi szervezetek nem csupán holmi „transzmissziós szíjak”, hanem önálló szervezetek, és az a hivatásuk, hogy tevékenyen bevonják a tömegeket az állam- és közügyek intézésébe. Ez a fölfogás újíttól járul hozzá a marxizmus—leninizmus kincsesházának elméleti és gyakorlati gazdagításához, s a társadalmi szervezetek szerepének és küldetésének mélyreható, strukturális jellegű átértékelésére szólít föl.

Önállóságuk megerősítésével és céljaik pontos meghatározásával párhuzamosan *hangsúlyozódik szilárd és egységes rendszerbe történő beépülésük is*, hogy biztosítsák valamennyi társadalmi szervezet felfogás- és működésbeli egységessége. Ezt a beépülést, strukturálódást mindenekelőtt valamennyi társadalmi szervezet pártvezetése biztosítja. Jelentős ilyen irányú szerep hárul ugyanakkor a Szocialista Egységfrontra mint a legszélesebb tömegeket képviselő politikai szervezetre. A Román Kommunista Párt vezető szerepének elismerése és tiszteletben tartása alapján a Szocialista Egységfront országunk valamennyi társadalmi osztályát és csoportját tömöríti, a szakszervezeteket és a nők, ifjak szervezeteit, a különféle közösségi testületeket, a nemzetiségi dolgozók tanácsait, a szövetségi, tudományos, művelődési szervezeteket, társaságokat. Ily módon egyesíti az erőfeszítéseket, és járul hozzá a társadalom alapvető céljainak valóra váltásához.

„A Front tevékenysége egyben hatékony út ahhoz, hogy a széles népi tömegeket bevonjuk országunk politikai-társadalmi életébe. Szocialista demokráciánk így mind ténylegesebb és hatékonyabb lesz. A társadalmi szervezeteknek, valamennyi társadalmi kategória képviselőinek, maguknak a tömegeknek egyre élénkebb részvétele pártunk és államunk egész politikájában elősegíti szocialista demokráciánk tökéletesedését, ami szerves, elválaszthatatlan része a sokoldalúan fej-

lett szocialista társadalom építésének" — hangoztatta pártunk főtitkára a SZEF Országos Tanácsának 1970. március 27-én tartott plenáris ülésén mondott beszédében.

Mint a szocialista demokrácia rendszerének alkotóelemei, a társadalmi szervezetek részt vettek és részt vesznek az állami célkitűzések és feladatok valóra váltásában. Ez a részvétel általában kétféleképp történik: egyfelől oly módon, hogy valamennyi állami tanácsadó testületbe gyakorlatilag bevonják a társadalmi szervezetek és szervek képviselőit (például adminisztratív vonalon az üzemek és intézmények dolgozóinak vezetőtanácsába), hasonlóképpen a kettős jellegű párt- és állami szervek munkájába, másfelől pedig oly módon, hogy a közös eszmék és célkitűzések jegyében az állami és a társadalmi feladatok, tennivalók szorosan összefonódnak. A jelenlegi szakasznak viszont van egy olyan különleges vonatkozása, sajátága is, amely hangsúlyozottan módosítja, átértékeli a társadalmi szervek szerepét és működési területét: mégpedig az a tény, hogy az állam hatáskörének, feladatainak egy része áthárul a társadalmi szervekre, s e folyamat nyomán a társadalmi szervezetek öngazgatási jellege mindinkább kidomborodik. Ez azonban nem vezethet az állam szerepének leértékeléséhez és lebecsüléséhez, feladataink és tennivalóink lekicsinyléséhez.

„Figyelembe vesszük — szögezi le a Román Kommunista Párt Programja —, hogy a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom megteremtésének és a kommunizmusra való áttérésének az időszakában az államra jelentős szerep hárul az egész társadalmi-gazdasági tevékenység megszervezése terén. Szem előtt tartva ugyanakkor a nemzetközi körülményeket, azt a tényt, hogy a világon különböző társadalmi rendszerű országok léteznek, az államnak fontos feladatokat kell teljesítenie a haza forradalmi vívmányainak, függetlenségének és szuverenitásának védelmében. Persze, az adott körülményeknek megfelelően, egyik vagy másik időszakban az állam tevékenységének meghatározott területére tevődik nagyobb hangsúly, de minden körülmények között növekszik a gazdasági-társadalmi tevékenység tudományos vezetésében betöltött szerepe.”

E valóság tudomásulvételének tanúbizonysága az a mód, ahogyan pártunk fölveti és meghatározza az állam hatáskörének dinamikáját, s ennek megfelelően a hatáskörből fakadó teendők alakulásának irányzatát, hasonlóképp erre utal az a következetesség is, amellyel mi elhatároltuk magunkat attól az egy időben a törvényszerűség rangjára emelt tételtől, amely szerint „amilyen mértékben közelítünk a szocializmushoz, az osztályharc olyan mértékben éleződik ki, s eszerint az államnak erősítenie kell elnyomó szerepét”. A szocialista állam hatáskörének tartalma konkrét társadalmi-történelmi tartalom, amelyet a társadalomban végbement minőségi átalakulás, valamint az egyes fejlődési szakaszok követelményei szabnak meg. Ebből fakad az, hogy bizonyos szakaszokban erre vagy arra a szerepkörre, azon belül pedig az illető szerepkört jellemző feladatokra tevődik a hangsúly.

A pártprogram előírásai nyomán egyre szélesednek azok a lehetőségek, amelyek keretében a dolgozók részt vesznek a gazdasági és társadalmi élet kérdéseinek megvitatásában, az állam vezetésében; ez egyike ama irányzatoknak, amelyek révén hazánkban a szocialista demokrácia fejlődik. Ezzel kapcsolatban a pártprogram szükségesnek tartja az időszak helyi és országos értekezleteket, tanácskozásokat, amelyek lehetőséget nyújtanak — a szóban forgó területeken tevékenykedő dolgozók és szakemberek bevonásával — valamennyi ágazati tevékenység elemzésére és megvitatására, a munkát javító konkrét intézkedések meghozatalára, a pártprogram mind jobb feltételek közt történő valóra váltására.

Az a tény, hogy a társadalmi szervezetek és szervek az államiakkal együtt széles körű képviseletre épülő — konferencia, tanácskozás és kongresszus jellegű — testületeket hoznak létre, fejlődésük újabb meghatározó vonása. Ebben a vonatkozásban megemlítenénk két országos szintű megnyilvánulást: a mezőgazdaság szocialista egységei vezetőtanácsainak és az egész parasztságnak a kongresszusát — parasztságunk e legszélesebb és legreprerzentatívabb képviseleti fórumát — s az ipari, építő- és szálltővállalatok dolgozói tanácsainak kongresszusát — a munkásosztály e legszélesebb körű demokratikus képviseletét. A dolgozó tömegeknek az ország vezetésébe és a közügyek intézésébe való bevonását biztosító eme testületekkel kapcsolatban néhány jellemző vonást emelnénk ki, olyan természetűeket, amelyek lehetővé teszik, hogy fölmérhessük az említett megnyilvánulások jelentőségét és a társadalmi-gazdasági életre gyakorolt kedvező hatását. Mindenekelőtt megjegyzendő, hogy e konferenciák, tanácskozások és kongresszusok megtartását intézményesítették, ily módon tehát rendszeressé szervezett állandó keret biztosítja a dolgozók részvételét a társadalomvezetés általános politikájának kidolgozásában és valóra váltásában, valamint a tömegek kollektív bölcsességének és tapasztalatának széles körű értékesítését, valamennyi állampolgár alkotóképességének fölhasználását a szo-

cialista haza felvirágoztatása végett. Másodsorban: ezek az országos jellegű, széles körű képviseleti testületek nem csupán egyszerű tanácsadó, hanem tanácskozó szervezetek, amelyek határozatokat vagy más jellegű, irányszabó döntéseket hoznak a szóban forgó tevékenységi ág időszerű teendőit vagy távlati feladatait illetően.

Harmadsorban: ezek a kongresszusok létrehozták állandó munkaszervezetüket azzal a megbízással, hogy összehangolják és nyomon kövessék az állami döntéshozatal, az irányítás és ellenőrzés rendszerébe illeszkedő határozataik végrehajtását és alkalmazását. Két példát idéznék ebben a tekintetben: törvény szentesítette az Országos Mezőgazdasági Tanács mint a szocialista mezőgazdasági egységek vezetőtanácsai és az egész parasztság kongresszusa széles körű képviseletére épülő állandó munkabizottságának létrehozását, és ugyancsak törvény szentesítette az ipari, építő és szállítási dolgozók kongresszusának állandó jellegű munkabizottsága, a Dolgozók Országos Tanácsa létrejöttét. A társadalmi szervezetek szerepének és hivatáskörének kiterjesztésére vall az is, hogy a jelenlegi szakaszban, de távlatosan is fokozódik és elmélyül ideológiai s nevelői hatásuk, mondhatni küldetésük. Még az olyan társadalmi szervezetek is, amelyek hangsúlyozottan gazdasági tevékenységet folytatnak (például a szövetkezetiek), más szervezeti struktúrákkal egyenlő mértékben elkötelezték magukat arra, hogy részt vegyenek a dolgozók ideológiai színvonala emelésének bonyolult folyamatában: a forradalmi kombattivitás és felelősségtudat kialakításában, a kommunista világnézet elfogadtatásában és alkalmazásában, a minden dolgozóra háruló munkafeladatok teljesítésére irányuló igényesség és köteleltségtudat megerősítésében. Arra vonatkozóan, hogy a tömeg- és társadalmi szervezetek olyan keretek, amelyek valamennyi társadalmi csoport befogadására alkalmasak, pártunk főtitkára, Nicolae Ceausescu elvtárs a következőket mondotta 1977. szeptember 23-án, a Román Kommunista Párt Központi Bizottságának munkamegbeszélésén: „Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a tömeg- és társadalmi szervezetek, a keretükben dolgozó kommunisták, pártmunkások teljesítsék köteleltségüket avégett, hogy erősítsék az egész nép egységét, és biztosítsák a párt politikájának maradéktalan végrehajtását.”

Bármely tudományos értékű vezetés elengedhetetlen föltétele az ellenőrzés biztosítása és megerősítése. A rendszeres ellenőrzés és a helyes nyilvántartás megszervezése a gazdasági-társadalmi élet minden ágazatában, az adminisztratív-gazdasági apparátusnak a tömegek részéről történő társadalmi ellenőrzése a társadalom tudományos vezetésének lényegbevágó irányelveként szerepel a pártprogramban: „Társadalmunkban az ellenőrzésnek egységesen pontos kritériumok szerint kell megvalósulnia. Ennek érdekében az e rendeltetéssel létesített párt- és állami szervezeteknek fokozniuk kell ellenőrző tevékenységüket a terv- és pénzügyi fegyelem erősítéséért, az összes gazdasági-társadalmi szervek felelősségének növeléséért a párt-határozatok és az állami törvények teljesítésében. Ebben az értelemben ugyancsak különlegesen fontos, hogy az intézményesített szervek tökéletesítsék a tömegellenőrzésnek — szocialista társadalmi rendünk mélyeséges demokratizmusa kifejezőjének — szervezését és kibontakoztatását a társadalmi javakkal való gazdálkodás fölötti ellenőrzés érdekében valamennyi munkaközösségben, valamint minden egyes gazdasági-társadalmi egység tevékenységének ellenőrzése érdekében.”

Ebben a megközelítésben világossá válik, hogy a társadalmi szervezeteknek a tömegek gyakorolta ellenőrzésbe való fokozott hatáskörrel és eredményességgel történő bevonása olyan tényező, amely lehetővé teszi az említett szervek részvételét az állam vezetésében, hozzájárul e vezetés tudományos jellegének biztosításához, ugyanakkor a szocialista demokrácia rendszerének gazdagon kibontakozó fejlődéséhez. Mindez természetesen csupán néhány a szocialista demokrácia rendszerének ama tényezői közül, amelyekre a párt alapoz a képviseleti testületek, a dolgozók szervezetei részéről történő társadalmi ellenőrzés kiszélesítésére irányuló törekvésében.

A szocialista demokrácia rendszere szervezeti-működési struktúrája révén olyan kiegyensúlyozott és szimbolikus építmény, amely jelképezi mindazt, ami van és amivé lenni iparkodik a mi társadalmunk. Tartós hajlék, amely magába foglalja minden anyagi és szellemi építményünket. A szocialista demokrácia rendszere nem metafora, hanem keret, amelyben és amelynek révén a szuverén népakarat érvényesülése önkormányzást, öngazgatást, új társadalomra, szabad és emberhez méltó életre irányuló alapvető és állandó óhaját jelent. A szocialista demokrácia rendszere valójában a történelmi fejlődés menete, aktuusa, amelynek során az egész nép teljes mértékben fölemelkedik elhivatottságának magas fokára.

Dombi Géza fordítása